

ARAŞTIRMA/RESEARCH

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM YETERLİLİĞİ İLE ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ¹

Gülcan UYANIK²

Gülbu TANRIVERDİ³

Alınış Tarihi/Received	Kabul Tarihi/Accepted	Yayın Tarihi/Published
14.01.2021	22.04.2021	25.06.2021

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:
Uyanık G, Tanrıverdi G. Hemşirelik Öğrencilerinde Kültürlerarası İletişim Yeterliliği İle Eleştirel Düşünme Eğilimi Arasındaki İlişki. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2021; 24(2): 239-245. DOI: 10.17049/ataunihem.860851

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinde kültürlerarası iletişim ile eleştirel düşünme eğilimi arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Yöntem: Araştırma kesitsel bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini Türkiye'nin batısında bir Üniversitesinin, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik bölümünde 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında eğitim gören 540 öğrenci oluşturdu. Evrenden örneklem seçimine gidilmedi. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılan 399 öğrenci ile çalışma tamamlandı. Araştırmanın verileri, öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini, kültürlerarası iletişim yeterliliği belirlemek amacıyla kullanılan Kültürel Etkililik Ölçeği ve Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği aracılığıyla yüz yüze görüşme yöntemiyle sınıf ortamında Şubat-Mart 2019 tarihleri arasında toplandı. Etik kurul, kurum ve katılımcıların yazılı izinleri alındı. Veriler SPSS 25'te araştırmacılar tarafından tanımlayıcı istatistik ve korelasyon analizi ile değerlendirildi.

Bulgular: Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ortalama puanı 182.4±31.13; kültürlerarası etkililik puan ortalaması ise 66.9±8.34 olarak belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası etkililik ölçeği toplam puan ortalaması ile eleştirel düşünme eğilimi ölçeğinin toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı ($r= 488, p<0.01$).

Sonuç: Araştırma sonucuna göre hemşirelik öğrencilerinde eleştirel düşünme ve kültürlerarası iletişim birbiriyle ilişkili iki kavramdır.

Anahtar Kelimeler: Düşünme; hemşirelik; iletişim; kültür; öğrenci.

ABSTRACT

The Relationship Between Nursing Students Intercultural Communication Competence and Critical Thinking Dispositions

Aim: The aim of this paper is to determine the relationship between intercultural relationship and the critical thinking disposition in nursing students.

Method: This survey is a cross-sectional survey. The population of the survey consists of 540 students who were training in the academic year 2018-2019 at the department of nursing of the faculty of health sciences in a University in the West Turkey. No sample selection was made from the population. The survey was completed with 399 students who had been reached and accepted to partake in the study. The data of the survey were collected using determining questions, the Cultural Effectiveness Scale, and Critical thinking disposition Scale, which is used to determine sufficiency in intercultural communication, via face-to-face interview method between February and March 2019. Written consent from the ethical committee, institution and the participants were procured. The data were evaluated by the surveyors with descriptive statistics and correlation analyses in SPSS 25.

Finding: It was deduced that the average points of the nursing students in critical thinking and intercultural effectiveness were 182.4±31.13 and 66.9±8.34. The points were accepted as point average in accordance with literature. A meaningful relationship between the total point averages of nursing students in intercultural effectiveness scale and critical thinking disposition scale was found ($r=488, p<0.01$).

Conclusion: In accordance with these results, studies to develop students' critical thinking disposition and sufficiency in intercultural communication.

Keywords: Thinking; nursing; communication; culture; students.

¹ Bu araştırma 31 Kasım-1 Ekim 2019 tarihleri arasında yapılan 2. Uluslararası, 5. Ulusal Kültürlerarası Hemşirelik Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuş olup tamamlanmış bir yüksek lisans tezidir

² Keşan Devlet Hastanesi, Edirne/Türkiye, (Hemşire), ORCID: 0000-0002-6804-8938, e-posta: [buketsmsek@gmail.com](mailto:buketmsek@gmail.com)

³ **Sorumlu Yazar:** Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çanakkale, (Prof. Dr.), ORCID: 0000-0002-2728-5945, e-posta: gulbu@comu.edu.tr

GİRİŞ

İletişim kültürden etkilenen ve kültürlere göre şekillenen bir kavramdır. Farklı kültürlerde doğup büyüyen bireyler farklı iletişim yollarını kullanabilirler. Farklı kültürlerle iletişim kuran tüm meslekler gibi hemşirelerin de bu farklılıkların farkında ve uygun bir iletişim becerisi geliştirmesi beklenmektedir (1). Türkiye’de ve yurt dışında yapılan araştırmalar; hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin farklı kültürlerle iletişim kurarken sorunlar yaşadığına, etkin iletişim kurmakta zorlandığına ve en yaygın kültür odaklı problemin iletişim olduğuna işaret etmektedir (2-6).

Eleştirel düşünme ‘özel bir düşünce alanına ya da biçimine ilişkin kusursuz düşünceyi ortaya çıkaran disiplinli ve öz denetimli düşünme biçimidir’ şeklinde tanımlanmaktadır (7). Eleştirel düşünme, hizmette kaliteyi, etkin bakım vermeyi, profesyonelliği etkileyen bir kavramdır. Hemşireler eleştirel düşünme becerilerini yükselterek bireylerin ve toplumun sağlığını koruma, geliştirme ve yaşam kalitelerini arttırmada etkin olabilirler (8). Günümüzün hızlı teknolojik bakımdan gelişmiş hemşirelik uygulamalarının zorluklarıyla yüzleşmek için eleştirel düşünebilmeleri zorunludur (9). Türkiye’de ve yurt dışında hemşirelik öğrencilerinde yapılan araştırmalarda öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerinin orta ve düşük düzeyde olduğu saptanmıştır (10-25). Eleştirel düşünmenin, hemşirelik öğrencilerinin karmaşık hasta bakım sürecini değerlendirmelerinde ve çok yönlü karar vermelerinde önemi vurgulanmıştır (26). Yine araştırmalar eleştirel düşünmeyle birlikte eğitim sürecinde öğrencilere kazandırılması gereken iletişim becerisinin önemine dikkat çekmişlerdir (27, 28).

Literatürde kültürlerarası iletişim ile eleştirel düşünme arasındaki ilişkiyi ortaya koyan araştırma sınırlı olmakla birlikte (29) literatür de bu ilişkinin varlığına işaret edilmektedir (30, 31). Bu ilişkiyi ortaya koyacak olan bu araştırmanın bu bağlamda alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu ilişkiye temellenen yeni araştırmaların ve girişimlerin planlamasında da zemin oluşturacağı düşünülmektedir.

AMAÇ

Araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinde kültürlerarası iletişim ile eleştirel düşünme eğilimi arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Araştırma Hipotezi

H₁: Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası iletişim yeterliliği ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında ilişki vardır.

H₀: Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası iletişim yeterliliği ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında ilişki yoktur.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Bu araştırma kesitsel bir araştırmadır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini Türkiye’nin batısında bir Üniversitenin Hemşirelik Bölümünde 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında eğitime devam eden 540 öğrenci oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmedi. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve ulaşılabilen tüm öğrenciler araştırmaya dahil edildi. Araştırma 399 öğrenci ile tamamlandı. Öğrencilerden 40’ı araştırmaya katılmayı kabul etmediğinden, 60’ına ulaşamadığından, 29’u devamsızlık yaptığından, 12’sinin ise formu eksik doldurduğundan dolayı toplam 141 öğrenci araştırmaya dahil edilemedi. Araştırmada STROBE bildirim kılavuzu dikkate alındı.

Verilerin Toplanması: Araştırma verileri, anket formu ile sınıf ortamında, yüz yüze Şubat-Mart 2019 tarihleri arasında sınıf ortamında araştırmacılar tarafından, yaklaşık 15 dakika içinde toplandı. Anket formunun içeriğini öğrencileri tanıtıcı soruların yanı sıra Kültürel Etkililik Ölçeği ile Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği oluşturdu.

Kültürlerarası Etkililik Ölçeği: Portalla ve Chen tarafından 2010 yılında geliştirilen ölçeğin, Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Yakar ve Alpar (32) tarafından 2017 yılında yapılmıştır. Altı boyutu olan ölçeğin 20 maddesi bulunmaktadır. Alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100’dür. Ölçekten alınan puanın yüksek olması bireylerin kültürlerarası etkililiğe sahip olduklarını göstermektedir. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında Cronbach’s Alpha katsayısı 0.85 (32) bu araştırma için ise 0.77 olarak belirlendi.

Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği: 2012 yılında Semerci (33) tarafından geliştirilen ölçek 5 boyutlu ve toplam 49 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 49-245 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.96 olup (33) bu araştırma için bu değer 0.98 olarak belirlendi. Puanın artması eleştirel düşünmenin de arttığını göstermektedir (33).

Etik: Araştırma için Üniversitenin Araştırma ve Uygulama Hastanesi Etik Kurulu’ndan (Etik Kurul No:1892478-050.01.04-E.15.10.2018), Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından (Sayı: 78179085-044-E.18000113897/10.08.2018),

öğrencilerden ölçeği geliştiren araştırmacılardan yazılı izin alındı.

Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamında SPSS 25.0 paket programında değerlendirildi. Değerlendirmede tanımlayıcı istatistik ve korelasyon analizi kullanıldı. Anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğunu kadın ($n=306$,

%76.7); birinci sınıf ($n=104$, %26.1); Anadolu lisesi mezunu ($n=239$, %59.9), annesi ($n=194$, %48.6) ve babası ($n=151$, %37.8) ilkokul mezunu; ailesinin aylık gelirini gelir-gidere denk şekilde algılayan ($n=270$, % 67.7); çekirdek ailede yaşayan ($n=345$, %86.5); yaşamının çoğunluğunu kentte geçirmiş ($n=185$, %46.4) ve Marmara bölgesinde yaşayanlar ($n=172$, %43.1) oluşturdu (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (N=399)

Özellikler	n	%	Özellikler	n	%
Cinsiyet			Aile Türü		
Kadın	306	76.7	Çekirdek aile	345	86.5
Erkek	93	23.3	Geniş aile	40	10.0
Sınıf			Parçalanmış aile	14	3.5
1 sınıf	104	26.1	Yerleşim Birimi		
2 sınıf	101	25.3	Köy	82	20.6
3 sınıf	98	24.6	İlçe	132	33.1
4 sınıf	96	24.0	İl	185	46.3
Lise			Geliri algılama şekli		
Fen lisesi	13	3.3	Gelir giderden az	105	26.3
Anadolu lisesi	239	59.9	Gelir gidere denk	270	67.7
Düz lise	30	7.5	Gelir giderden fazla	24	6.0
Sağlık meslek lisesi	76	19.0	Coğrafi Bölge		
Diğer	41	10.3	Marmara Bölgesi	172	43.1
Anne Eğitimi			Ege Bölgesi	63	15.8
Okur – yazar değil	21	5.3	Akdeniz Bölgesi	36	9.0
Okur – yazar	27	6.8	Karadeniz Bölgesi	39	9.8
İlkokul	194	48.6	İç-Anadolu Bölgesi	24	6.0
Ortaokul	65	16.3	Güneydoğu-Anadolu Bölgesi	19	4.8
Lise	69	17.3	Doğu-Anadolu Bölgesi	27	6.8
Üniversite	23	5.7	Yurtdışı	19	4.7
Baba Eğitimi					
Okur – yazar değil	7	1.8			
Okur – yazar	15	3.8			
İlkokul	151	37.8			
Ortaokul	69	17.3			
Lise	101	25.3			
Üniversite	56	14.0			

Hemşirelik Öğrencilerinde Kültürlerarası İletişim

Öğrencilerin bu araştırmada, kültürlerarası iletişim yeterliliğini belirlemek amacıyla uygulanan kültürlerarası etkililik ölçeğinden 66.98 ± 8.34 (min:20, max:100) puan aldıkları belirlendi. Ölçek puan ortalamaları detaylı şekilde Tablo 2’de verildi. Yakar ve Alpar’ın (32) Türkiye’de hemşirelerle yaptığı doktora tez çalışmasında kültürlerarası etkililik ölçek toplam puan ortalamasını 64.70 olarak

saptanmış olup bu araştırmanın sonucuyla benzerdir. Hemşire ve hemşirelik öğrencilerinde bu ölçeğin kullanıldığı bir diğer araştırmaya ulaşılamadı. Bununla birlikte ulusal ve uluslararası çok sayıda araştırmada, hemşire ve hemşirelik öğrencilerinin farklı kültürden sağlıklı veya hasta bireye bakım verirken yaşadıkları en yaygın sorunun iletişim sorunu olduğu saptanmıştır (3,4). Hudelson ve ark. (2) çalışmasında hemşirelerin temel mesleki iletişim becerisine göre, kültürlerarası iletişim

becerilerinde daha az yetkin oldukları saptanmıştır. Parlayan ve Dökme (5) çalışmalarında hemşirelerin %77.2'sinin hasta ve hasta yakınlarını anlamadıklarını saptamışlardır. Polat ve Akcan (6) hemşirelik öğrencilerinin %78.8'sinin iletişim kurmada zorluk çektiğini, %21.3'ünün kültürel farklılıklardan dolayı gereksinimleri anlayamadığını ve %15.2'sinin hastalardan geri bildirim alamadıklarını saptamıştır. Aktaş ve ark.'nın (34) yaptıkları

çalışma da hemşirelerin %57.1'i farklı ülkelerden bireylere bakım verdikleri ve hemşirelerin %97.1'inin iletişim güçlüğü yaşadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte Türkiye'de hemşire ve hemşirelik öğrencilerinde iletişim becerilerini konu alan çok sayıda araştırma sonuçlarına ulaşılmış ve hemşirelik öğrencilerinin yüksek iletişim becerilerine sahip oldukları belirlenmiştir (35-37).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Etkililik Ölçeği Puan Dağılımları

Ölçeğin Alt boyutları	Ölçekte Min-Max	Bu araştırmada Min-Max	X±SD
Davranışsal esneklik	4.00-20.00	8.00 – 20.00	13.17 ± 2.13
İletişimde rahatlık	5.00-25.00	5.00 – 25.00	16.31 ± 3.47
İletişimde saygı	3.00-15.00	3.00 – 15.00	11.88 ± 2.61
Mesaj becerileri	3.00-15.00	3.00 – 15.00	9.09 ± 2.16
İletişimde yönetim	2.00-10.00	2.00 – 10.00	6.54 ± 1.58
Kimliğin korunması	3.00-15.00	10.00 – 15.00	9.99 ± 1.83
Toplam	20.00-100	41.00 – 96.00	66.98 ± 8.34

Bu araştırmada Kültürlerarası Etkililik Ölçeğinin toplam puan ortalamalarının yanı sıra alt boyut puan ortalamaları da belirlenmiştir. Ancak bu alt boyutları ele alan araştırmalara ulaşamadığı için sonuçlar diğer araştırma sonuçlarıyla birebir karşılaştırılıp yorumlanamadı. Bu araştırmada öğrenciler Kültürlerarası Etkililik Ölçeğinin alt

boyutlarından aldıkları puanın orta düzeyde olduğu belirlendi. Bu sonuç hemşirelik öğrencilerinin farklı kültürden bireylere bakım verirken etkin bir iletişim kurmada sıkıntı yaşayabilecekleri ve kültürlerarası iletişim yeterliliğine sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği Puan Dağılımları

Ölçeğin-alt boyutları	Ölçeğin min – max	Bu araştırmannın min – max	X ± SD
Üstbiliş	14.00-70.00	14.00 – 70.00	52.62 ± 9.23
Esneklik	11.00-55.00	11.00 – 55.00	41.38 ± 7.55
Sistematiklik	13.00-65.00	13.00 – 65.00	47.50 ± 8.47
Azim – sabır	8.00-40.00	8.00 - 40.00	29.45 ± 5.74
Açık fikirlilik	3.00- 15.00	3.00 – 15.00	11.24 ± 2.30
Toplam	49.00- 295.00	49.00 – 25.00	182.41 ± 31.13

Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyi

Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği puan ortalaması 182.4±31.13 (min:49, max:252) olarak belirlendi ve detaylar Tablo 3'te gösterildi. Aynı ölçeği kullanarak hemşirelik öğrencilerinde yapılmış bir diğer araştırma

sonucuna ulaşamadı. Bununla birlikte hemşirelik öğrencilerinde eleştirel düşünme düzeylerini ortaya koymak için California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği kullanılarak yapılan çok sayıda ulusal ve uluslararası araştırma sonuçlarına ulaşıldı. Yurtdışında hemşirelik

öğrencilerinde Kyung ve ark. (10) yaptıkları çalışmada eleştirel düşünme eğilimi puan ortalaması 296.02±4.30; Ip ve ark. (38) çalışmasında da 264.70±24.01; Suliman'ın (12) çalışmasında 276.24; Tiwari ve ark. (13) çalışmasında Çinli öğrencilerin 268.36±21.58 Avustralyalı öğrencilerin 287.3±30.98 puan aldıkları belirlenmiştir. California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği kullanılarak Türkiye'de yapılan araştırmalarda Karadağ ve ark. (14) hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimi ölçeği toplam puanını 214.45±24.38; Dirimeşe ve Dicle (15) 277.0±19.7; Özdelikara ve ark. (16) 247.81±23.78; Kanbay ve Okanlı (18) 253.61±3.61; Kanbay ve ark. (19) 261.95; Çelik ve ark. (20) 239.70±27.24; İskender ve Karadağ (21) 193.87 ± 23.19; Fidancı ve ark. (22) 215.45±19.08; Öztürk ve Ulusoy (23) 229.05±18.07 ve Karadağlı (11) 96.56±22.28; Oktay ve ark. (24) 245.8±21.7; Çevik ve ark (25) 206.28±23.97 olarak belirlemiştir. Bunların yanı sıra hemşirelerde yapılan araştırmalarda eleştirel düşünce puan ortalamasını Eşer ve ark. (39) 191.01± 30.14; Bulut ve Bulut (40) ise 220.40±23.85 olarak saptamışlardır. Türkiye'de hemşirelik öğrencilerinde yapılan araştırmalarda eleştirel düşünme eğilimi puan ortalamasının 97-277 arasında değiştiği görülmektedir. California Eleştirel Düşünme Eğilimi ölçeğinden alınan 240 puanın altındakiler düşük, 300 puan üzerindeki yüksek, bu puanlar arasında kalanlar ise orta düzeyde eleştirel düşünme eğilimi şeklinde değerlendirilmiştir (23). Bu doğrultuda yukarıda verilen Türkiye'de yapılan araştırmaların

çoğunluğunda puan ortalaması 240'ın altında yani düşük olarak görülmektedir. Bu çalışmada aynı ölçek kullanılmadığı için birebir karşılaştırma ve değerlendirme yapılamamaktadır. Kaldı ki bu çalışmada kullanılan ölçekte bir kesme noktası verilmemiş olup puanın artışı eleştirel düşünme eğilimini artırdığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda bu çalışmada öğrencilerin aldıkları puan, ortalama bir değer olarak düşünülebilir. Bu doğrultuda diğer araştırmaların sonuçlarıyla kısmen uyumlu olarak da değerlendirilebilir. Ancak geliştirilmesi gereken bir sonuç olarak yorumlanabilir. Bu çalışmada ölçeğin alt boyutlarına yönelik sonuçlar da California Eleştirel Düşünme Eğilimi ölçeği kullanılarak yapılan araştırma sonuçları ile tartışıldı. California Eleştirel Düşünme ölçeğinin alt boyutlarından olan sadece sistematiklik ve açık fikirlilik bu çalışmada kullanılan Eleştirel Düşünme Eğiliminin alt boyutlarıyla benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda Oktay ve ark. (24) Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin sistematik ve açık fikirlilik alt boyutları puan ortalamalarını düşük düzeyde saptamıştır (24). Çelik ve ark. (20) hemşirelik öğrencilerinde yaptıkları çalışmada sistematikliğin orta düzeyde, açık fikirliliğin ise düşük düzeyde olduğunu belirlemiştir. Dirimeşe ve Dicle (15) hemşirelik öğrencilerin de yaptıkları çalışmalarında açık fikirlilik alt boyutundan 47.9±5.9 puan, sistematiklik alt boyutundan 46.7±4.8 puan olduğu ve hemşirelik öğrencilerinin alt ölçek toplam puanları genel olarak orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Hemşirelik Öğrencilerinde Kültürlerarası Etkililik ile Eleştirel Düşünme Eğilimi Arasındaki İlişkinin Dağılımı

Kültürlerarası Etkililik Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları	Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları					
	Üstbilmiş	Esneklik	Sistematiklik	Azim Sabır	Açık fikirlilik	Toplam
Davranışsal esneklik	-.035	-.031	-.011	-.012	-.044	-.033
İletişimde rahatlık	.496**	.496**	.479**	.404**	.342**	.503**
İletişimde saygı	.606**	.600**	.551**	.493**	.495**	.602**
Mesaj becerileri	-.052	-.080	.052	-.029	-.093	-.067
İletişimde yönetim	.384**	.364**	.369**	.292**	.209**	.377**
Kimliğin korunması	.220**	.210**	.158**	.136**	.152**	.197**
Toplam	.494**	.482**	.459**	.409**	.343**	.488**

**p<0.01

Özdelikara ve ark. (16) hemşirelik öğrencilerinde yaptığı çalışmada açık fikirlilik alt boyutundan 40.18±5.65 puan, sistematiklik alt boyutundan 41.32±6.63 puan; İskender ve Karadağ'ın (21) hemşirelik son sınıf

öğrencilerinde yaptıkları çalışmada açık fikirlilik alt boyutundan 36.98±9.099 puan, sistematiklik alt boyutundan 20.35±3.733 puan; Çevik ve ark. (25) yaptıkları çalışmada açık fikirlilik alt boyutundan 46.71±8.45 puan, sistematiklik alt

boyutundan 24.70±40.24 puan aldıkları belirlenmiştir (16, 21, 25). Çalışma sonuçları bu araştırmanın sonuçlarıyla uyumludur.

Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası İletişim Yeterliliği ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki İlişki

Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası etkililik puan ortalaması ile eleştirel düşünme toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı ($r=488$, $p<0.01$). **H1 araştırma hipotezi kabul edildi.** Detaylar Tablo 4’de verildi. Bu araştırmanın sonuçlarını birebir destekleyen ulusal ve uluslararası herhangi bir araştırma sonucuna ulaşılamadı. Bununla birlikte Kore’de 104 hemşirelik öğrencisinde yapılan araştırmada eleştirel düşünme eğilimi ile iletişim becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Eleştirel düşünme eğilimi arttıkça iletişim becerisinin de arttığı saptanmıştır (29). Literatürde eleştirel düşünme sürecinin becerileri arasında, iletişim becerilerine de yer verilmiştir (30, 31). Çevre Odaklı Kültürel Yeterlilik Model’inde eleştirel düşünme kültürlerarası iletişimin geliştirilmesi için kazanılmış olması gereken olumlu nitelikler arasında yer verilmiştir (30).

Araştırmanın sınırlılıkları: Bu araştırma

sonucuna yönelik araştırmalara ulaşılammış olması nedeniyle çalışmanın özünü oluşturan eleştirel düşünme ve kültürlerarası iletişim becerisi arasındaki ilişki çok yönlü olarak tartışılmadı. Bu durum araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Ancak ulaşılan literatür bu iki kavramın birbiriyle ilişkisini desteklemektedir (29, 30, 31).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonucuna göre hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası iletişim becerisi ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptandı. Kültürlerarası iletişim ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiyi, ilişkili faktörleri ve ölçeklerin alt boyutlarını da içine alan daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılması önerilebilir.

Çıkar Çatışması: Bu makale çalışması kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması içinde olunmamıştır.

Yazar Katkısı: Yazarlardan GT; araştırma konusunun belirlenmesi, literatür taraması, verilerin istatistiksel değerlendirilmesi ve rapor yazımında GU ise literatür taraması, verilerin toplanması, verilerin bilgisayara girilmesi, makalenin rapor haline getirilmesinde sorumluluk aldı.

KAYNAKLAR

1. Özcan A. Hemşire-hasta İlişkisi ve iletişim. 2. Baskı. Ankara: Sistem Ofset Yayıncılık; 2006.
2. Hudelson P, Perron N, Perneger T. Self-assessment of Intercultural Communication Skills: A Survey of Physicians and Medical Students in Geneva, Switzerland. BMC Medical Education 2011;11:2-9.
3. Tortumluoğlu G, Okanlı A, Ozyazıcıoğlu N, Akyıl R. Defining Cultural Diversities Experienced in Patient Care by nursing Students in Eastern Turkey. Nurse Education Today 2006;26(2):169-75.
4. Tanrıverdi G, Okanlı A, Şıpkın S, Özyazıcıoğlu N, Akyıl R. The Evaluation of the Cultural Differences Experienced by Nursing and Midwifery Students in Nursing. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi 2010;3(3):117-22.
5. Parlayan MA. Dökme S, Özel Hastanelerdeki Hemşire ve Hastaların İletişim Seviyelerinin Değerlendirilmesi: Bir Hastane Örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2016;13(2):265-84.
6. Polat CD, Akcan E. Hemşirelik Öğrencilerinin Yabancı Uyruklu Hastalara Bakım Vermede Yaşadığı Güçlükler. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2016;19:9-13.
7. Şahinel S. Eleştirel düşünme. 2.Baskı. Ankara: Pegem A Yayınları; 2007.p.1-3.
8. Akça KN, Taşçı S. Hemşirelik Eğitimi ve Eleştirel Düşünme. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2009; 5(2):187-95.
9. Kaddour A. Critical Thinking Skills of Nursing Students in Lecture-Based Teaching and Case-Based Learning. International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning 2011; 5(2):1-18.
10. Kyung RH, Ja HL, Ju YH, Kon HK. Critical Thinking Dispositions in Baccalaureate Nursing Students. Journal of Advanced Nursing 2006; 56(2):182-89.
11. Karadağlı F. Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi 2016; 5(3):123-28.
12. Suliman WA. Critical Thinking and Learning Styles of Students in Conventional and Accelerated Programmes. International Nursing Review 2006; 53:73 -79.
13. Tiwari A, Avery A, Lai P. Critical Thinking Disposition of Hong Kong Chinese and Australian Nursing Students. Journal of Advanced Nursing 2003; 44(3):298-307.
14. Karadağ M, Alparslan Ö, İşeri PÖ. Ebelik ve Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme

- Eğilimleri ve Öğrenme Stilleri. Çukurova Medical Journal 2018;43(1):13-21.
15. Dirimeşe A, Dicle A. Hemşirelerin ve Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Değerlendirilmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2012;15(2):89-98
  16. Özdelikara A, Bingöl G, Görgeç Ö. Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Bunu Etkileyen Faktörler. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi 2012;20(3):219-26.
  17. Kanbay Y, Aslan Ö, Işık E, Kılıç N. Hemşirelik Lisans Öğrencilerinin Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme Becerileri. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2013;3(3):244-21.
  18. Kanbay Y, Okanlı A. The effect of critical thinking education on nursing students' problem-solving skills. Contemporary Nurse 2017;53(3): 313-21.
  19. Kanbay Y, Işık E, Aslan Ö. Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2011;2(3):123-27.
  20. Çelik S, Yılmaz F, Karataş B, Karakaş S. Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Etkileyen Faktörler. Journal of Health Science and Profession 2015;2(1):74-85.
  21. İskender MH, Karadağ A. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Belirlenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi 2015;8(1):3-11.
  22. Fidancı EB, Çınar İF, Yıldız D, Akar F, Türk A, Tuncer S, Bala A, Kökçe DB. Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin ve Eleştirel Düşünmeyi Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. Gülhane Tıp Dergisi 2012; 54(1):35-9.
  23. Öztürk N, Ulusoy H. Lisans ve Yüksek Lisans Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Eleştirel Düşünmeyi Etkileyen Faktörler. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi 2008;1(1):15-25.
  24. Oktay A, Taş F, Doğaner D, Gülpak M, Avnioğlu S. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri. Çukurova Medical Journal 2019;44(1):33-43.
  25. Çevik C, Tekir Ö, İnceler K, Dikoğlu M. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi 2014;1(1):11-21.
  26. An GJ, Yoo MS. Critical Thinking and Learning Styles of Nursing Students at The Baccalaureate Nursing Program in Korea. Contemporary Nurse 2008; 29:100-109.
  27. Adeoti FY, Adeoye EA. Developing Critical Thinking and Communication Skills in Students: Implications for Practice in Education. An International Multidisciplinary Journal 2012; 6(1): 311-24.
  28. Barthel L. Developing Communication Skills Through Focusing on Critical Thinking Across the Business Curriculum. Federation of Business Disciplines Journal 2013;1: 1-7.
  29. Kim M, Han S. Critical Thinking and Communication Skills in Nursing Students. Advanced Science and Technology Letters 2016;128(7):33-7.
  30. Tanrıverdi G. Hemşirelikte Yeni Bir Model Önerisi: Çevre Odaklı Kültürel Yeterlilik Modeli. Journal of Human Sciences 2017;14(4):4658-70.
  31. Köksal N, Çoğmen S. Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme ve İletişim Becerileri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2018; 44:278-96.
  32. Yakar KH, Alpar ŞE. Kültürlerarası Farkındalık ve Kültürlerarası Etkililik Ölçeklerinin Güvenirlik ve Geçerliliğinin Belirlenmesi. International Journal of Human Sciences 2017;14(3):2748-61.
  33. Semerci N. Eleştirel Düşünme Eğilimi (EDE) Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Revize Çalışması. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish 2016; 11(9):725-40.
  34. Aktaş YY, Uğur GH, Orak SO. Hemşirelerin Kültürlerarası Hemşirelik Bakımına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Uluslararası Hakemli Araştırmaları Dergisi 2016; 8:120- 35.
  35. Tutuk A, Al D, Doğan S. Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerisi ve Empati Düzeylerinin Belirlenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2002;6(2).36-41.
  36. Şahin AZ, Özdemir KF. Hemşirelerin İletişim ve Empati Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi. Taksim Eğitim Araştırma Hastanesi Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi 2015;1(1):1-7.
  37. Kıssal A, Kaya M, Koç M. Hemşirelik ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2016;3:134-41.
  38. Ip YW, Lee TFD, Lee FKI, Chau J, Wootton Y, Chang MA. Disposition Towards Critical Thinking: A Study of Chinese Undergraduate Nursing Students. Journal of Advanced Nursing 2000; 32(1):84-90.
  39. Eşer İ, Khorshid L, Demir Y. Yoğun Bakım Hemşirelerinde Eleştirel Düşünme Eğilimi ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007; 11(3):13-22.
  40. Bulut HK, Bulut E. Pediatri Hemşirelerinin Eleştirel Düşünme Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi 2020;12(1):37-48.